

Lekcija 4

Zašto su važna ljudska prava?

Zašto su potrebni propisi o ljudskim pravima da bi se zaštitile ugrožene kategorije?¹⁴

Obrazovni ciljevi	Učenici mogu razmatrati: - pitanja koja se javljaju kada ljudi s različitim vrijednostima i načinom života pokušaju živjeti zajedno; - razloge zašto su nastali međunarodni instrumenti za ljudska prava, posebno tamo gdje su pojedinci i zajednice ugroženi.
Učenički zadaci	Učenici: - se uključuju u kritičke analize i davanje prioriteta određenim situacijama; - glume rasprave među suprotnim stranama; - razvijaju ključne principe koji se zasnivaju na ugranju uloga i upoređuju ih sa odgovarajućim dijelovima obrazovanja za demokratiju i ljudska prava; - upoređuju scenarije sa stvarnim primjerima o kršenju ljudskih prava u svojoj državi; - Rade prezentacije za druge učenike o izabranim dijelovima obrazovanja za demokratiju i ljudska prava.
Sredstva	Kopije scenarija s ostrvom (radni list za učenike 3.4). Kopije situacijskih kartica za svaku manju grupu (radni list za učenike 3.5). Lista ključnih elemenata ljudskih prava (radni list za učenike 3.6). Veliki listovi papira i materijal za crtanje, koji su potrebni za konačnu prezentaciju.
Metodi	Kritičko razmišljanje. Rasprava. Pregovaranje. Grupna prezentacija.

Osnovne informacije

Evropska konvencija o ljudskim pravima uvedena je kako bi štitila prava ljudi kojima su osnovna prava uskraćena, na primjer pravo na život, vjersku slobodu ili jednakost pred zakonom. Sve zemlje članice Savjeta Evrope saglasile su se da će se pridržavati članova Konvencije u odnosu prema svojim građanima. Svaka država mora izvijestiti međunarodnu zajednicu o stanju ljudskih prava u svojoj zemlji. Pojedini građani mogu se žaliti Evropskom sudu za ljudska prava ako vjeruju da im država čiji su građani uskraćuje njihova ljudska prava. Država također može uložiti žalbu protiv druge države zbog kršenja ljudskih prava, ali ovo se ne događa često.

Evropska konvencija o ljudskim pravima usko je vezana uz Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, koja je donešena nakon genocida u Drugom svjetskom ratu.

¹⁴ Zasnovano na lekciji koju je razvila Fondacija za civilno građanstvo iz Londona.

Lekcija

Nastavnik se poziva na „kartice s ulogama“ (radni list za učenike 3.4) kada uvodi scenarijo i dvije grupe koje su uključene u glumu. Nastavnik prvo opisuje ostrvo, po mogućnosti uz pomoć karte na tabli, a zatim opisuje ostrvljane koji tamo žive već generacijama.

Zatim nastavnik govori razredu da je stigla još jedna grupa i da žele da se nasele na ostrvu. Ta je grupa znatno drugačija od ostrvljana. Nastavnik opisuje doseljenike i njihov način života, a zatim dijeli razred na dva dijela. Jedna polovina glumiće ostrvljane, a druga doseljenike. Postoje dva moguća načina raspravljanja o ovim pitanjima (vidi ispod: metodi 1 i 2). Za razrede koji su navikli na igranje uloga primijenite metod 1, a za razrede koji su navikli a drade na formalnije načine primijenite metod 2.

Metod 1: Igranje uloga

Učenici rade u parovima. Jedan od njih ima ulogu ostrvljanina, a drugi doseljenika. Moraju razmišljati o svim situacijama koje su opisane na malim karticama sa stanovišta svojih ljudi. Započće pregovore s drugim ljudima (pretpostavljajući da jezik nije prepreka). Moraju pokušati da se dogovore oko sljedećeg:

- a) Koji su najozbiljniji problemi njihovih ljudi?
- b) Šta žele dobiti iz pregovora?

Zatim nastavnik traži da parovi ostrvljana i parovi doseljenika sjednu zajedno. Odglumit će sastanak dva naroda u pokušaju da dođu do dogovora oko oba pitanja i smjernica za budućnost.

Podsjetite dvije grupe prije nego započnu raspravu da ostrvljani ne bi trebalo da budu u potpunosti srećni dok doseljenici ne napuste ostrvo, jer bi čitav njihov način života mogao biti ugrožen. S druge strane, doseljenici vole ovo novo mjesto i mogu biti spremni da koriste silu kako bi tu i ostali.

Recite svakoj grupi od četiri učenika da se prvo dogovore o najozbiljnijim problemima grupa i da ih rješavaju po važnosti, polazeći od najozbiljnijeg prema najbezazlenijem, zavisno od toga koliko vremena budu imali.

Metoda 2: Usmjerena rasprava

Ovu vježbu najbolje je izvesti uz pomoć glume, ali može vrlo dobro funkcionisati i s učenicima koji nijesu na to navikli. Pola razreda će posmatrati situaciju sa stanovišta ostrvljana, a druga polovina sa stanovišta doseljenika. Svaka situacija opisuje se s oba stanovišta. Radeći u parovima učenici odlučuju koji su najozbiljniji problemi i pokušavaju da smisle najbolji način za rješavanje svakog pitanja sa njihove tačke gledišta. Podsjetite ih da postoji „idealna“ odnosno „pravičana“ način rješavanja svakog problema, ali stvarnost (i istorija) uče nas da bi jedna strana mogla dobiti više nego druga zbog neravnomjerno raspoređene moći.

Nastavnik usmjerava raspravu o svakoj od situacija, razmatrajući jedno viđenje problema, a zatim pitajući drugu grupu za suprotno viđenje. Nastavnik pokušava da postigne dogovor između dvije grupe. Svaku raspravu može voditi jedan par iz svake od strana, a koji staje ispred cijelog razreda i izlaže problem kako ga vidi. Varijacija ovoga metoda jeste da parovi raspravljaju o svakoj situaciji, gdje jedno predstavlja ostrvljane, a drugo doseljenike.

Pitanja za metode 1 i 2

Pitajte učenike o situacijama o kojima su raspravljali koristeći sljedeća pitanja:

- Jesu li pitanja bila jednostavna ili teška? Zašto?
- Je li svaka grupa nakon pregovora dobila što je željela?
- Koja je grupa najviše dobila iz pregovora? Zašto?

- Je li jedna grupa imala više moralnih prava od druge u svakoj situaciji?
- Kako bi mogla izgledati budućnost na ostrvu za te dvije grupe?
- Šta bi moglo spriječiti nadmoć jedne grupe nad drugom?
- Napišite spisak pravila ili principa koji bi mogli pomoći dvjema grupama da na ostrvu žive zajedno u miru. Uporedite taj spisak s ključnim elementima ljudskih prava (vidi radni list za učenike 3.6). Koji bi od ovih članova mogao pomoći u sprečavanju situacije u kojoj ljudi poput ostrvljana izgube svoje ostrvo, svoj način života i svoja osnovna ljudska prava?

Nastavnik ističe da se ovakva situacija dogodila mnogo puta u historiji, na primjer, kada su britanski doseljenici kolonizirali Australiju ili kada su Evropljani kolonizirali Sjevernu i Južnu Ameriku. U to vrijeme nije bilo međunarodnih zakona o ljudskim pravima i mnogi događaji koji su se odigrali kršili su ljudska prava autohtonog stanovništva. Slične situacije još uvijek se događaju, na primjer, tamo gdje se južnoameričkim plemenima oduzima njihova zemlja jer međunarodne kompanije miniraju ili sijeku šume.

Isticanje značaja ljudskih prava

Kao zadnju vježbu u ovoj cjelini, nastavnik traži od učenika (u grupama) da izaberu jedno od ljudskih prava koje se nalazi u Evropskoj konvenciji, a o kojem se raspravljalo tokom ove nastavne jedinice. Zatim učenici prave transparent s istaknutim tim pravom i pripremaju prezentaciju o njegovoj važnosti. Neki učenici mogli bi nacrtati scene iz glume o ostrvljanima kako bi na dramatičan način prikazali probleme. To se može prikazati pred razredom, razredima istog uzrasta ili čak cijeloj školi. Na taj način ova nastavna jedinica može predstavljati uvod u detaljniji projekat, ako vrijeme dopusti i ako su učenici zainteresovani. Vidi lekcije 4 i 5 (mediji) za planiranje takvog jednog projekta u razredu.